

IX C.
112.
(2.88)

AUGUST TOST
BUCHBINDEREI
BRAUNSCHWEIG
MAGNITHOR 13.

12. 2. 112
C. 1. 10. 3

SCHOLARUM

I N

COLLEGIO CAROLINO DUCALI

VERTENTE HOC SEMESTRI AESTIVO

HABENDARUM ET A. D. XIV. CALENDAS MAJAS
AUSPICANDARUM INITIUM

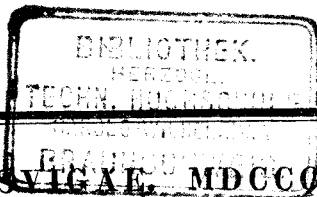
INDICIT

DR. *VICTOR FREDERICUS LEBRECHT PETRI*

LINGUARUM VETERUM PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS, COLLEGII
MODERATORIBUS ADSRIPTUS.

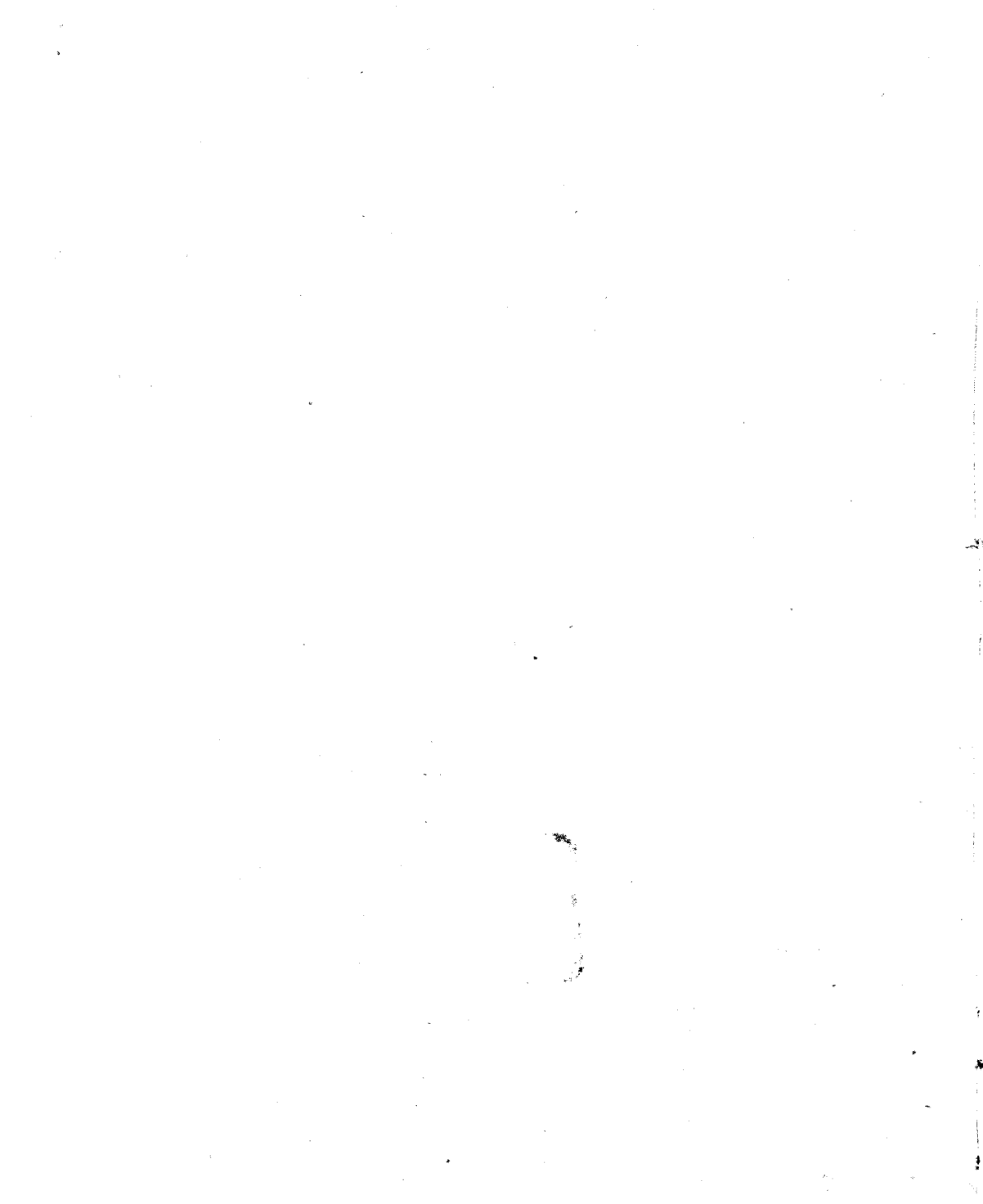
INSUNT

OBSERVATIONES ALIQUOT IN PINDARI HYMNUM
OLYMPICUM PRIMUM.

BRUNSVIGIAE. MDCCXXXI.

EX OFFICINA ORPHANOTROPHEI DUCALIS.

In iis, quae ad generis humani salutem commodaque reipublicae, aut ipsa vitae politioris elegantiore disciplina varioque amoenioris cultus usu inventa, aut provida majorum sapientia benignoque eorum, penes quos rerum publice gerendarum est auctoritas, consilio instituta manent vigentque, ut ad ea, in quibus civium prosperitas temporisque et praesentis et futuri felicitas sita est, plus minusve conferant opportunitatis, res potissimum scholastica ita comparata est, ut minime omnium in promiscuam hominum celebrationem prodeat, intuentium oculos advertat, et iis, quae in penetralibus nostris quamvis assiduo studio diligentiaque molimur, ampliorem aliquam sollertiae speciem ambitionisque titulum praeferat. De sacro suggestu loquentem, dum rerum divinarum gravitate locique religiosissimi sanctitate adjutus, aut leni recti honestique commendatione sensus fingit inertes, aut rapidum eloquentiae vehementioris quasi quoddam fulgur in omne scelus flagitiumque jaculatur, auditorum circumstant catervae, et si quid ad pietatem virtutemque ciendam apposite ex interiore sacrae disciplinae copia promsit, mirifice se delinitos, altiore veri religionisque sensu imbutos, ad celsissima quaeque raptos ablatosque profitentur, proluxaque praedicatione efferunt oratorem. Si quem forum exercet litibus fervens, sive praetorem sive judicem, sive actorem sive caussidicum, quidquid sagacitate dispexit, aequitate composuit, eruditione enodavit, assiduitate et rerum gerendarum peritia expedit, in vulgus effertur et novam usque laudis accessionem ei conciliat; et quanto majore homines cura controversiam propositam prosequuntur, tanto impensius qui gnaviter in eo negotio versatus insontis rei vindex existit, adversarii vafritiem circumvenit ancipitesque juris ambigui caussas, ad quas orandas descendit, prospere obtinuit, secundo passim fertur rumore. Ne medici quidem in occulto delitescunt, sed strenui militis instar cum adversa febrium languorumque acie confligendo meritam lauream adipiscuntur et praeter spem saepe restituta cubantium salute monumenta sibi exstruunt aere perenniora. Longe alia eorum conditio, qui in fingendis puerorum adolescentiumque ingeniis elaborant et inter arctos Iudi literarii parietes arva conserunt, unde segetem quidem succrescere, messem raro maturescere videant. Umbratilem agunt vitam, a sole et pulvere alienam, et quo studiosius totos se in diurna nocturnaue opera collocant, et quidquid cogitant, spirant, moliuntur, in munere suo, ut exili et inglorio, ita gravis-

simo sanctissimoque *) rite obeundo demergunt, eo magis vulgo despiciatui habentur et in hominum invidiam incurrunt, quibus desides torpere, nugas agentes oscitare probrosaue ignavia consenescere videantur. At hercle nos quoque, qui operosa iuventutis institutione ab oblivione nos nostraque redimere conamur, Pindarica vox pellit: „Τὸ μὲν εἰ πράττειν πρῶτον ἀθλῶν, εἰ δ' ἀκούειν δευτέρᾳ μοῖρᾳ“ nec tritum illud ἡδισον ἀκρόαμα ἔπαινος“ ad nos pertinere diffitemur; nihil igitur omnibus literariis ἀλείπταις et παιδοτρίβαις exoptatius evenire potest, quam ut ultra coetum scholae finibus circumscriptum commentationibus suis egrediendi et coram iis, quibus aliqua cum re literaria necessitudo intercedit, verba faciendi copia fiat. Quae cum ita sint, in plurimis majoris dignationis Gymnasiis antiquitus more receptum est, ut semel atque iterum quotannis publicis sumtibus libelli in vulgus edantur, quibus componendis praeceptores paucarum, quibus frui licet, horarum subsecivarum otium a taciturnitatis molestia et existimationem suam ab inertiae opprobrio vindicent. Nec sane more solum sancitum illud institutum et ejusmodi esse dixeris, ut obmutescendi impatientia eos, qui nimia operis quotidiani mole praepediti a majoribus in rem literariam suscipiendis conatibus plerumque sibi temperare coguntur, aliquatenus levet, sed neminem fore credo, qui prorsus inutile esse nec ad artes elegantiores, in quibus tradendis magistrorum diligentia versatur, incrementi quidquam conferre posse arbitretur. Uti enim ampla omnia et magnifica, quaecunque et oculorum et mentis aciem feriunt, et ad rerum humanarum perfectionem vitaeque diligentius excolendae commoditatem latissime patent, exiguis suis quaeque particulis minutisque per se quidem, sed ad rei propositae universitatem plurimum momenti facientibus constant administriculis, ita omnes doctrinae, artes, disciplinae, quas vastus rei literariae ambitus complectitur, ex tenui quasi quodam stamine coalescunt, cujus singula fila nisi quis docta manu torserit tortaue telae implicuerit, totum opus recte detexi nequeat. Sunt quidem, quibus, si vel levissimum quid et in paucissima coacta commentatione absolvendum ad melius instituendam ejus doctrinae, cui nomina dederunt, conformationem excogitaverint, universam illam disciplinam reapse nihil immutatam sed hinc inde modo exigua appendicula distinctam de integro in medium proferre et ex alienis opibus parva modo et prae iis, quae priores condidere, nihili fere facienda accessione auctis gloriolam captare, operae esse videatur. At profecto satius esse opinor, male feriatam ejusmodi sedulitatem arctioribus singu-

*) Θήξαις δέ κε φύντ' ἀρετᾶ ποτὶ πελώριον ὀρμάσαι κλέος ἀνὴρ θεοῦ σὺν παλάμα.
(Pind. Olymp. XI. 20.)

larium commentationum terminis cohibere, quas vulgo monographias dicunt, ut et pudori aliena pro suis venditare et plus quam par est sibi arrogare detrectanti et ementium commodo, ne nota jam sibi et satis superque trita novis usque impensis identidem sibi comparare cogantur, consulatur. Ceterum, ne tenuem in programmatibus scribendis positam industriam vanae ambitioni tribuas, neu nihil inde ad id, quod in quaque re verum est, accuratius copiosiusque perspiciendum redundaturum esse commodi arbitreris, ne illud quidem praetermittendum est, in artibus, quibus ultra vulgus sapere docentur tirones, singula quaeque tam altae indaginis et subinde tam ampla eruditionis supellectile esse munienda, ut, si omnia ad eundem modulum exigantur, ne in nimiam molem succrescant, intra plura ejusdem operis volumina vix coërcendam, periculum sit. Percommode igitur nobis cecidit, quod nuper viri amplissimi, quorum benigno consilio indefessaque, quam in tuendo augendoque bono publico collocant, assiduitate sub sanctissimis dilectissimi generosissimique Principis, magni patriae sospitatoris, auspiciis rerum nostrarum constat felicitas, ejusmodi programmata semestri intervallo in vulgus edere nos jusserunt, in quibus iam praeter ea, quae interdum de collegii nostri ingenio et consilio, de ea, quam sectamur, artes liberaliores tractandi, ratione, de mutationibus subinde necessariis, partisque procedente tempore incrementis palam facere et accuratius edisserere juvabit, eam, quae pridem in votis fuit, de rebus, quae nobis in docendis artibus parum ad liquidum perductae occurrunt, paullo fusius disserendi lucubrationumque nostrarum qualescunque proventus cum iis, quorum interest, communicandi judiciumque idoneorum arbitrio subjiendi nanciscemur facultatem. Jam quo benignius clementer nobis imperato munere nostris ipsorum desideriis subventum commodisque nostris prospectum est, eo impensius quum, ne quid provinciae nobis demandatae gravitate indignum proferamus et in speciem modo aliquid periturae chartae illevisse videamur, nobis cavere deceat, ego quidem, quem et officii, quo publice fungor, praerogativa, et collegarum conjunctissimorum voluntas ordinem eorum, qui ejusmodi libellos sollertiae atque eruditionis in sua cujusque provincia collocatae testes condituri sunt, auspicari jussit, et discriminis apud candidos quidem sed argutos rei aestimatores adeundi et eorum, quae in medium affero, tenuitatis perquam mihi conscius vehementer justi pudoris trepidatione aestuarem, nisi cummaxime tot tantisque negotiis districto temporisque angustiis a majoribus suscipiendis intercluso veniam concessum iri diuque intermissum insolitae rei conamen aliquam excusationem habiturum esse confiderem. Denique quod in paucis, quae jam proponuntur, pagellis de Pindaro tam ingenti interpretationum multitudine illustrato primoque potissimum ejus carmine, in quo doctissime disc-

tiendo recens illibatumque omnium commentatorum acumen prae ceteris elaboravit, observationes aliquot atque conjecturas promere conor, ne quis forte credat, quae pro compertis exploratisque habentur, audacter impugnando virorumque in eo genere spectatissimorum, qui eo, quod in poeta dilucidando fecerunt, robore meam imbecillitatem longe exsuperant, in dubium vocando doctrinam atque sagacitatem, aliquid me laudis ab ardui propositi difficultate animosoque altius enitendi conatu aucupari aut ex eorum, adversus quos ad arma ire sustinui, claritate ornandae inertiae meae aliquid lucri facere velle, ut mihi, nihil me nisi meliora edoceri cupientem ad hujusmodi velitationes accinxisse ingenue profitenti fides habeatur, etiam atque etiam rogo. Nec sane intercedo quin viri clarissimi quibus ut laude mea majoribus ita vituperatione mea nihil de sua praestantia deteri possit, in rem suam convertant vocem Pindaricam: „σοφὸς ὁ πολλὰ εἰδὼς φνῆ, μαδόντες δὲ λάβροι παγγλωσσία κόρακες ὤς, ἀκραντα γαρεύετον Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

Primum omnium magna est eorum, qui ad primum Pindari carmen interpretandum operam contulerunt, de versu „ὄθεν ὁ πολύφατος ὕμνος ἀμφιβάλλεται“ dissensio. Quum ἀμφιβάλλειν idem esse constet, quod περιβάλλειν, fuerunt qui induendi significationem huic loco vindicandam esse censerent; sed de vera translationis in hoc vocabulo positae ratione in diversa abeunt, alii ad simplicem vestitum, quo quis instruitur, alii ad arma, quibus corpus tuemur, eam referentes. Nihil quidem impedit, quo minus carmen suavis poëtarum commentis, ut corpus vestibus ornari dicas, aut cogitationis in versibus pangendis positae ubertatem atque elegantiam cum apparatu bellico et infesti exercitus, ferentarii praesertim militis, armatura conferas. Id quod ex Pindari potissimum fit ingenio, qui telorum missilium instar versus sese ex pharetra promere et hinc iude spargere gloriatur. (Πολλὰ μοι ἐπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετῶσιν ἐς δὲ τοπὰν ἐρμηνέων χατίζει. Olymp. II. 84. 85. — ἀλλὰ νῦν ἐκαταβόλων Μοισᾶν ἀπὸ τόξων Δία τε φοινικοστερόπαν σεμνὸν τ' ἐπίνειμαι ἀκρωτήριον Ἀλίδος τοιοῦσδε βέλεσσιν. Olymp. IX. 5—7. Heynii interpretatio, cui et ipse Büchhius ὁ πᾶν suffragatur, in noto illo Homeri versu, ad hunc locum applicando nititur „ἀμφὶ κτύπος οὐατα βάλλει“) eamque efficit sententiam, ut Pindarus dixisse videatur, adlabi quasi vatum mentibus extrinsecus oblatas rerum imagines et sponte quasi per sinus animi divino instinctu perciti influere. Vere quidem illa vim hujus incisi eliciendi ratio poeticam erectioris ingenii altius adsurgentis virtutem redolet, et magno poeta et teretioribus interpretis auribus dignissima. Enimvero, si vel maxime a difficultate grammatica, quae in medio pro activo hujus vocis usurpato cernitur, recesseris, illud certe scrupulum injicit, quod „σοφῶν

μήτις“ hoc loco aegre de ipsorum poetarum, qui carmina laudatoria componunt, ingenio, quod nova usque commenta rei propositae accommodata procudat, dici posse statueris. Quum enim e vestigio subjungatur, „κλαδεῖν Κρόνον παῖδ’, ἐς ἀφρονὲν ἰκομένους μάκαιραν Ἱέρωνος ἐστίαν“ illud sane ante oculos positum esse videtur, non universe ad poëtas, hymnorum auctores, sed potius ad hujus ipsius chori sodales, poetae dictata concentu suo referentes, haec esse trahenda; nisi forte in hoc ipso artis poeticae luculentius quoddam acumen exsplendescere dixeris, ut ortae ex ipso ludi Olympici curriculo rerumque ibi gestarum magnificentia species animo obversantes quasi cum sonitu quodam, qui procul editus per vastum inane ad aures accidat et interiore mentis auditu percipiatur, videantur comparari, quibus eorum, qui ad saltandum canendumque adsistunt, adeo pellantur pectora, ut subito instinctu sua sponte acti, non aliena arte imbuti cantica sua fundant. Sed ne haec propius a tumore molesto et nimis ambitioso poëticae orationis genere absint, suboritur metus. Eadem difficultate, quam supra diximus, interpretatio laborare videtur, a vestibis aut armis induendis desumta. Hymnus enim, sive versuum tamquam vestium ornatu distinctus, sive sententiarum gravitate veluti armatura munitus, jam perfectum est opus, ad ipsius poetae, ex quo nascitur, ingenium referendum, parum tamen ad operam a chori sodalibus interponendam pertinet. Quum vero totius rei agenda facies in ipsis regis Hieronis penetralibus collocetur, quae hoc loco ad sententiam exornandam a poëta adhibentur lumina, ea ad ipsius cantus elegantiorum descriptionem eorumque, quae inter canendum aguntur, adumbrationem potius quam ad carminis componendi rationem referenda esse crediderim. Jam, qui nuper magno poetam ex novis plurimum interpretationis legibus illustrandi conamine merito inclaruit, qua vir summus pollet sagacitate, ad vivum omnia resecante, ea Dissenius huic quoque loco novam lucem affundere paravit, in cunctis prioribus interpretamentis se acquiescere non posse confessus. Facillime vitatis omnibus difficultatibus loco recte intelligendo consuli posse arbitratur, si verbo ἀμφιβάλλεσθαι amplectendi sive complectendi significatio, satis vulgaris illa quidem proprio rei sensu, hoc loco per translationem ad res cogitatione comprehendendas conversam tribuatur, et ut rationi suae fidem faciat, Isocratis sibi vindicat auctoritatem, apud quem (Philipp. p. 118. ed. Bekker) legitur „περιβάλλεσθαι τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις. A complectendo deinde statuit proclivem esse viam ad prehensionem, et id ipsum, quod sententiarum nexus necessario flagitet, in hacce interpretatione sibi invenisse videtur; Pindarum quippe de certaminibus victoriisque Olympicis tanquam proposita poëtis materie, unde canendi opportunitatem arripiant, locutum esse. Sed ingenue confiteor, esse

quiddam in hacce rem difficilem expediendi ratione, quamvis speciosa et ab intelligendi facilitate commendabili, in quo mirifice offendam. Illud enim non assequor, quomodo ἀμφιβάλλεσθαι, cui suo jure quidem vir doctissimus activamprehendendi significationem tribuit, subito quodam saltu facto passivi vicem ita sustinere possit, ut ipsum „prehendere“ interpretere esse „prehendi.“ Quamvis enim nihil intercedo, quin ea sit in nonnullis vocibus et mediae et passivae formae necessitudo, ut pro loci, quo conspiciuntur, ingenio rerumque enunciandarum continuatione promiscue haberi et mutua sibi jura cedere queant, illud tamen non expedio, quomodo verbum, in quod activa formae mediae significatio nonnisi ab ipso passivo, si originem ejus spectes, ducta cadat, novum passivum ex se ipso gignere possit. Idcirco enim ἀμφιβάλλεσθαι complectendi significationem indijit, quod proprie „circumdari“ significat; quamvis igitur activi speciem praefert, revera tamen est passivum, unde nisi praestigiis quibusdam grammaticis nunquam alterum derepente passivum elici poterit. Ἀμφιβάλλομαι est „circumjicior,“ deinde „ulnis circumjectis teneo,“ tum „prehendo.“ Ecquis autem inde effinixerit „ulnis circumjectis“ teneor, sive „prehendor“? Ceterum ex eadem interpretatione σοφῶν μήτιες pro ipsius poetae inventis habendae erunt, id quod parum consensu modo statui jam vidimus. Quae quum ita sint, aliter in vero hujus loci sensu eruendo versandum esse opinamur, habito potissimum epitheti, quod ὕμῳ additur, neque profecto in otiosorum ornamentorum numero referendum esse videtur, respectu. Ecquis enim ferat, poetam carminibus suis tralatitium claritudinis et perfectionis laudem undique sibi vindicantis epitheton dedisse, quod in omnia vatium celsiore animi impetu canentium opera cadere, nemo sit quin norit? Vehementer igitur miror omnes nostri interpretes eo sensu fuisse, ut „πολύφατος“ nihil aliud quam res claras, celebrandas, laude dignas significare putarent. Etenim in vulgus constat, in ejusmodi adjectivis, quae a verbalibus originem duxerunt, activam interdum verbi, unde derivantur, vim inesse. Exemplis omnia referta sunt; unum hoc loco sufficiat, ex eodem nostro petatum. Pyth. V, 71. legitur: „ἀλλὰ μῶιρά τις ἀγεν πολέδντον ἔρανον.“ Atqui de magna caterva Aegidarum mentio injicitur, qui origine ex Thebanorum civitate ducta postquam in Lacedaemoniorum terram migraverant, inde in Theram insulam coloniam deduxerant, ubi epulis sacris iisque collaticiis novae reipublicae auspicia captasse et recens conditam civitatem inauguravisse videntur. Igitur non sacrificia, quibus multae victimae adhiberentur, sed multos rem divinam facientes et simul convivantes voce „πολέδντος“ significari, in aperto est. Aequae autem Πολύφατος non solum rem denotat, a multis celebratam, sed illud quoque, quod multiplici quasi ore resonat;

de carmine vero usurpatum largam declarat variarum, inflexionum ubertatem, ultro citroque undulantes orationis floridæ nervosæque sinus et vortices, adeo ut hocce epitheton cum *κλυταῖς ἔμνων πτυχαῖς*, de quibus poëta in sequentibus loquitur, egregie conspiret. Quodsi quis in hacce vocis „*πολίφατος*“ acceptione acquieverit, sua sponte eo delabatur, ut cognatam huic rei significationem ex *ἀμφιβάλλεται* expediendam esse conjectet. Neque admodum difficile erit, quod iudicio bene coitutam orationis membrorum necessitudinem indaganti arrideat, invenisse. Eadem via procedendum esse arbitror, quam Wakefieldius et Tafelius iam ingressi sunt. Alter collato Lysistratæ Aristophanæe versu 26 „*ἀμφιβάλλεσθαι* idem significare putat quod *ρίπτάζειν*; (*ἀλλ' ἔστιν ἐπ' ἐμοῦ πρῶγμ' ἀνεξητημένον πολλοῖσι τ' ἀγρυπνίαισιν ἐρρίπτασμένον*) vocem igitur Pindaricam ad ingentem animi sursum et deorsum aestuantis et cum vasta cogitationum mole luctantis laborem retulisse et „*σοφῶν μητέσσι*“ de ipso vaturn pectore accepisse videtur. Tafelius ita locum vertit: „Disseminatur hymnus per omne spatium mentibus, ut arcubus.“ Quamvis igitur utriusque viri doctissimi interpretatio ab ea, quam in superioribus instituimus, sententiæ eliciendæ ratione abludat, eatenus tamen cum iis facimus, ut recte eos vim in voce „*ἀμφιβάλλεσθαι*“ sitam vidisse iudicemus. *Ἀμφιβάλλεσθαι* enim idem esse patet, quod *ἀμφὶς βάλλεσθαι*; quam ob rem nihil vetat quin ad cantum per varias orationis poëticae species numerosque volubiles oberrantem copiosaque rerum undique coactarum diversitate hinc inde discursitantem referamus, rem et Lyricæ poëseos et ingenii potissimum Pindarici propriam. Jam quum illud „*σοφῶν μήτιες*“ de juventutis ad chorum instituendum accingentis artificio, sollertia et dexteritate dici possit, quippe quod nihil aliud sit quam *μέριμναι*, curæ (conf. Horat. „curæ sagaces expediunt per acuta belli“) satis commode ex iis, quæ commentati sumus, illam fere sententiam informari posse arbitramur: „Unde (ortus, natus, advectus) hymnus magno rerum concentu vocalis sollertium cantorum molimine ultro citroque fluitat.“

De iis, quæ paucis interjectis subsequuntur, v. 25, *Τοῦ μεγασθενῆς ἐράσσατο γαῖόχορος Ποσειδῶν, ἐπεὶ νῦν καθαροῦ λέβητος ἔξελε Κλωδῶ ἐλέφαντι φαίδιμον ὄμον κεκαδμένον*, tanta sunt Böckhii Disseniique merita, ut nihil fere iis, quæ summo acumine subactoque elegantiae iudicio viderunt et disertissima, ad persuadendum egregie composita commentatione exposuerunt, addi posse videatur. Profligarunt enim eam, quæ vel acutissima interpretum ingenia ad ipsorum usque memoriam insederat, pravam de Pindaro se ipsum quasi irridente et vanam suam credulitatem cavillante opinionem, quem illi, quod modo simplici asseveratione proposuisset, mox secundis quasi curis rectius perspectum retractasse

et penitus condemnasse satis oscitanter statuerant. Superest tamen, si quid judico, dubitatio, quomodo fieri potuerit, ut Neptunus primo recens nati infantis conspectu ad flagrantissimum alienaretur amorem, in immaturas vagientis pueruli veneres atque delicias effusum, ut taceam, nihil Tridentipotenti fuisse negotii cum parturientibus aut opere obstetricio. Dixerit quispiam talia ad amussim non esse exigenda nec aliud quidquam sensisse nostrum, quam inde a teneris unguiculis iam in deliciis habitum fuisse Neptuno Pelopem. Ita tamen, quae in humeri eboris nitore splendentis pulchritudine inest, palmaria totius sententiae vis perire et illud, propter quod Neptunus amore ejus tenebatur, penitus obliterari videtur. Sed facillimo negotio ex istis tricis angustiusque exitum expedies, modo tritam satis vocolae „ἐπεὶ“ significationem huic quoque loco convenire largiaris, quam ei cum ὅτι, διότι, γάρ, communem esse constat, ut idem sit quod latinum „quando.“ Vel Pindari usum huic interpretationi favere, docet Olymp. IX, v. 30. ἐπεὶ ἀντία πῶς ἂν τριόδοντος Ἡρακλῆς σκόταλον τίναξε χερσίν.“ Nihil enim praeter insignem Pelopis pulchritudinem in caussa fuit, cur Neptunus desiderio studioque ejus arderet, nec aliud quidquam poeta significare voluit. Quod humerus ebone lucens appellatur, illud ad metaphoricum dicendi genus pertinet, et haec simili modo explicanda sunt atque elegans illa equorum pernicitatis significatio, quae in versu 87. inest: „ἔδοκεν δίφρον τε χρύσεον πτεροῖσιν τ' ἀκάμαντας ἵππους.“ Uti enim in hisce nemo temere de equis aligeris cogitaverit, ita ne ebur quidem in scapula nitens aliter quam de candido cutis splendore, eboris laevem albamque superficiem aequante, accipi poterit. Ceterum ex ipsius Pindari sententia et ratione mentionem de Clothone dea injectam ad partum, non ad resarciendi suscitandique mortui conatum referendam esse, facile colligitur ex Olymp. XI. 65. „πάντα δ' ἐν πρωτογόνῳ τελετᾷ παρίσταν μὲν ἄρα Μοῖραι σχεδὸν“ in quibus primo Olympico certamini, tamquam festo hujus instituti natalitio Parcas quasi auspices adfuisse significatur. Jam vero verborum conformatio, quae in versu 40. conspicitur, ex Graecae orationis ingenio, vel a pedestrium scriptorum consuetudine minime alieno, ita resolvi potest, ut tralatitiam sententiae inversionem afferat, qua participium pro verbo finito usurpatur et retro. Namque „ἐπεὶ γιν καδαροῦ λέβητος ἔξελε Κλωδῶ, ἔλεφαντι φαίδιμον ὄμον κεκαδμέρον“ facile haec eo redierint, ut sint: „ἐπεὶ οὗτος καδαροῦ λέβητος ἐξαίρεθεις ὑπὸ Κλωδοῦς ἔλεφαντι φαίδιμον ὄμον ἐκέκαστο.“ Quodsi quis conjunctionem ἐπεὶ hoc loco pro caussali habendam esse nobiscum statuerit, jam, quae sequuntur, sententiae paullo aliter, quam vulgo edisseruntur, intelligendae erunt. Ita enim accepta verba superiora ab ipso totius fabulae de Pelope insertae limine id in animo habere poetam aperiunt, ut iniquam

huic narrationi robiginem scabrasque, quibus obducta erat sordes, deterat novaque eam ratione, qua ad mitiorem humanitatis sensum lenius accommodetur, interpretandi periculum faciat. Quum igitur facillima ad intelligendum rigidi eboris in suavem tenerae cuticulae molliem conversione ingenue profiteretur, non probari sibi, quae vulgo de comesa a Cerere Pelopis scapula insertoque praestigiatoria virtute in locum ejus ebore traderentur, ut a sacrilega rerum divinarum immutatione spretaeque religionis crimine se purgaret, e vestigio argumenta, quibus sententiam suam fulciret, in medio ponere cogeatur. Quo criminis diluendi munere ita fere defungitur: „Res quae admirationem faciant, subinde quidem usu eveniunt, sed intra aequam eorum, quae ut praeter morem ita nullis naturae legibus migratis accidunt, admirationem homines non subsistunt, multi potius iis, quae vere eveniunt, ambitiosam amplioris magnificentiae speciem elaboraturi ingeniosa mendacia comminiscuntur, quibus in majus omnia augment simplicissimisque artificiosos adhibent calamistros, ut vanum popellum deliniant iisque ea etiam, quae et fidem excedant et humanitatis sensum exulcerent, persuadeant. (ἢ θανάματα πολλά, καὶ πού τι καὶ βροτῶν φάτιν ὑπὲρ τὸν ἀλαδῆ λόγον δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις ἐξαπατῶντι μῦθοι.) Verum tamen elegantiae judicium, ex cujus uberrimo fonte omnia manant, quibus mortalium pectora (eorum puta, quibus aliquid sub laeva micat papilla) mulcentur, ejusmodi vim affert, ut quae tamquam fidem superantia exhorrescat animus, ea adeo mitigentur lenique temperamento expoliantur, ut cordatissimis quisque lubens fidem iis adhibeat dulcique eorum specie delectetur. (Χάρις δ' ἅπερ ἅπαντα τεύχει τὰ μέλιχα θνατοῖς, ἐπιφέρεισα τιμὰν καὶ ἀπιστον ἐμήσατο πιστὸν ἔμμεναι τοπολλάκις.)

Ἐμήσατο enim hoc loco non esse praeteritum, sed ad ea, quae in vulgari usu et consuetudine posita sunt, referendum, sua sponte elucescit, solique poëtae verecundiae tribuendum esse videtur, quod tantum abest, ut sibi soli emendationis, qua fabulosa antiquitas corrigatur, interpretationis laudem arroget, ut proprium sibi decus cum aliis aetatis suae poëtis lyricis communicet. Quomodo autem illi, quem proposuimus, sententiarum ordini nexum, qui ei cum insequentibus versiculis intercedat, conciliabimus? Ecce: ἀμέραι δ' ἐπιλοιπὸν μάρτυρες σοφώτατοι. Nonne haec argumentum quoddam, quo superiora refutantur, continent? — At potius aliquid requiritur, quo audacter a poëta proposita comprobentur! — Nonne χάρις illa et ipsa ut fallax et insidiosa significatur, quae ementita animi deliria pariat et adversus veritatem peccet? quippe cui rerum eventu medelam adhiberi oporteat? — At tu sic habeto: δὲ hoc loco non est particula adversativa, sed, ut passim in quovis scriptore obvium, prioribus consentanea aliqua ratione fulciendis aut diser-

tius explicandis inservit. Nihil aliud igitur poeta quam ad gliscentem procedente tempore saeculi emendationem rectiorisque intelligentiae incrementa provocat, quibus paullatim augescentibus aliter accidere non possit quin temere opinata accuratior veri investigatione disquirantur et rectius perspecta pro fictitiis commentitiisque habeantur, quorum inani futilitate supersedere satius sit. Haec igitur, nisi omnia mira, vera est poëtae sententia: „Adultioris enim aevi est, verae sapientiae inventa promere iisque testimonio suo fidem facere.“*) En igitur Pindarum Ciceroni paene geminum, aureaeque ejus vocis suffragatorem: „Opinionum commenta delet dies, naturae judicia confirmat! Quanta enim sanctitate castaque verecundia Gratiae numen prosecutus sit Pindarus, quasi almae generis humani sospitatricis, efficitur ex Olymp. IX. 27. „εἰ σὺν τινι μοιριδίᾳ παλάμα ἐξαίρετον χαρίτων νέμομαι κἄποιν κείναι γὰρ ὅπασαν τὰ τεῖρπν“.

Deinde si ad ea, quae inde a v. 48. usque ad 51. leguntur, accuratius disquirenda animum adjeceris, oboriuntur undique difficultates, quas perfunctorio quidem intuitu facile transmiseris, paullo intentiore tamen oculi acie figens satis molestas arduasque esse intelliges, adeo ut, quod apud Homerum est, glaucoma quasi luminibus objecta, clames: „πολλὰ δ' ἄναντα κάταντα πάραντ' αὖτε δόχμι' ἔλδον. Primum videamus, an recte se habeat codicum librorumque typis exaratorum scriptura? Quod si fidenter esset largiendum, editores et interpretes non adeo aestuatuos fuisse opinor, utrum τάμον κατά μέλη, an τάμον κατὰ μέλη scribendum esset; unde facile colligitur, parum in aperto esse, quo τάμον referatur, et recentiorum opinionem potissimum eo inclinasse, ut μέλη pro objecto haberent. Duriusculè tamen scriptorem, quod vellet, significasse statuerim, si ad μέλη „τα σεαντοῦ“ animo addere necesse esset. Neque luculentius hujus periodi concinnitas dispicietur, si ea, quam anteriores secuti sunt, ratione ad τάμον suppleatur σέ, ut vertendum sit: „membratim te conciderunt,“ aut ex proxime insequentibus κρέα σέθεν per πρόληψιν ad superiora trahantur. Omnia enim ejusmodi sententiarum consecutionem enucleandi adjumenta, operosae quidem rhetoricae propria, planum illud et perspicuum lyricae orationis, viva voce in aures animosque eorum, qui forte adsint, descensurae respuit genus, in quo tanti fuit nostri opera.

Quidni pro τέ legamus τὲ, quippe quod, modo enclitice ponatur, accusativi vicem gerere apud Dorienses, in confessis sit? Vetus quoque scholiastes ita lite-

*) ὅ τ' ἐξελέγχων μόνος ἀλάθειαν ἐτήτυμον χρόνος. Olymp. XI. 54.

ris consignatum habuisse videtur versiculum, quum suo verborum circuitu sententiam ita exposuerit: „οἱ γείτονες διαδεδώκασιν, ὑπὸ τοῦ πατρός σε κατακεκόφθαι τοῦ θεοῦ εἰς ἐνωχίαν, ψευδῇ λέγοντες. Quamvis igitur in contextis refingendis suspensio gradu incedendum esse et ipse persuasum habeam, hoc tamen loco quovis pignore proposito τέ veram fuisse Pindari manum contenderim. Jam vero in iis, quae inde a. v. 48. usque ad 51. subjiciuntur, quomodo sententiae perpetuitas expeditur, miror, cur nemo interpretum dubius haeserit. Quum enim diserte enunciato subiecto illa periodus careat, quo et τάμον et διεδάσαντο καὶ φάγον referatur, merito ambigitur. Omnes quidem hujus loci commentatores in eo consentiunt, ut τάμον ad τοὺς περὶ Τάνταλον trahant, quum antiquitus memoriae proditum sit, Tantalum suum ipsius filium trucidatum frustatimque dissectum Diis apud se convivantibus pro cibo apposuisse, quorum acumen omniumque quam sibi arrogarent, rerum scientiam ad discrimen periculumque vocaret aut diri sceleris contagione pollueret; nec sane est, quod ex vulgari fabulae argumento et descriptione huic opinioni refrageris. Quid vero agant, quum sequentia quoque „διεδάσαντο καὶ φάγον“ eidem Tantalo tribuunt, ipsi viderint. At enim Diis hoc invidiae fuisse, innuit poeta, non soli Tantalo; a sancto convivarum numine, non a convivoris conclamata dudum existimatione, male audiendi noxam deprecatur. In primo autem inciso solum Tantalum, in altero Tantalum simul cum Diis pro subiecto haberi, quis est quin parum concinnum ducat et a justo dicendi genere alienum? Rectius vetus quidam scholiastes existimasse videtur, qui hac utitur circumlocutione: „μαχαίρα ταμόντες σε κατὰ μέλη οἱ περὶ τὸν Τάνταλον ἐμβεβλήκασιν καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ οἱ θεοὶ διεμερίσαντο εἰς μικρότατα, καὶ ἔφαγον ἀπὸ τῶν κρεῶν τῶν σῶν.“ Illud igitur hoc loco ante omnia notandum erat, subjectorum in hisce esse, quamvis nullo pronomine inserto indicatam commutationem sive ab uno ad alterum repentinum, quamvis oculos fallat, factum esse transitum. Nec Graecae orationis indolem ab ejusmodi structura abhorrere, vel iis, qui praeter Homerum nihil manibus triverint, facile probabitur, apud quem mira illa aliena confundendi et personarum vices occultandi ratio tantum abest, ut a solita consuetudine recedat, ut continuum ille actionis ab uno eodemque proficiscentis ordinem plerumque insititio suo ὅγε interpellat, quo ex nostra sermonis conformandi ratione nihil ineptius esse videtur. Quamvis autem diremtis utriusque incisi subjectis et ad suum quoque unde pendent relato, salvo graeci sermonis ingenio satis commode omnia eruantur, eoque res recidat, ut caesi a patre ejusque ministris frustatimque dissecti Pelopis membra imprudentes Dii inter se dispersiti comederint, aegre tamen prohibeor quo

minus, misso illo, quod facile suppediatur, structurae sanandae remedio, uno potius tenore haec legenda et ad unum subjectum trahenda esse existimem, minime quidem in Tantalo sed in Diis ipsis, ut totius flagitii atrocissimis molitoribus quaerendum. Ecquis enim compertum habet, annon alia quaedam, a vulgari traditione diversa de Pelopis caede antiquitus obtinuerit fabula, ad quam Pindarus hoc loco respexerit, qua ipsi Diī sceleris admissi insimulati fuerint, nisi quod mature resipiscentes, suborta rei poenitentia demum, quoad ejus fieri potuerit, damnum reparare additoque humero eburneo Pelopem in vitam revocare properaverint. Id quod ex v. 54. colligi posse videtur, *εἰ δὲ δὴ τιν' ἄνδρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποὶ ἐτίμασαν*, quibus verbis poeta Deos a tantae atrocitatis opprobrio tutos praestare, non Tantali caussidicus existere conatus fuerit.

His vero in medio relictis paullum de voculae ἀμφί in v. 48. positae justa acceptione, tum de eo, quod circa vocabulum recens contextis ingestum, „δεύματα“, judicandum esse videatur, commentabimur. Omnes, qui in hisce explicandis versati sunt, verba „ὅτι τε πρὶ ζέουσιν ἀμφ' ἄκμην μαχαίρα τάμον κ. τ. λ.“ ita acceperunt, ut puer *juxta* ferventem aquae ebullientis aestum gladio artubus impacto concisus haberetur. Non necesse tamen erat, puerum coquendum et manducandum ad ipsas lebetis coquinarii margines jugulare et aequae bene remoto quodam a penetralibus, ubi mensa structa erat, aedium loco trucidari potuit. Quid quod Böckhius tali rei foedissimae perpetratae enunciatione nimis tetram horridi facinoris speciem arbitratur vitatam, cautumque esse, ne inter coquendum quasi miserime necati hominis carnes ex alieno emergerent nimisque atrociter intuentis oculum animumque pellerent. Quidquid laudis autem lubens volensque tam acri viri clarissimi judicio subtilique, quo insignis est, elegantiae sensui impertio, nihilo secius parum caussae fuisse arbitror, cur tanto acumine in eam, quam Pindarus in adumbranda illa foeditate sectatus est, inquireret rationem. Ipsa scholia iter, quod insistendum esse videtur, praeire posse opinor; habent enim: „ὅτι τε ἐπὶ τὴν ἄκμην τοῦ ὕδατος τὴν ζέουσιν ἐπὲρ τοῦ πυρός, μαχαίρα τὰ μόντες σε κατὰ μέλη οἱ περὶ τὸν Τάνταλον ἐμβεβλήκασιν.“ Nec sane video, quid in his reprehendi possit; ἀμφί enim ut latinum „circa“ non solum de re prope aliquid posita sive juxta aliquid agenda, sed etiam de motu per aliquod spatium oberrante, sive de ultro citroque facto discursu dici posse, non ita multo a vero abesse crediderim. Jam quum τέμνειν hacce sententiae junctura praegnantī, quod ajunt, sensu usurpari potuerit, adeo ut ἐμβάλλειν τὸ τετμημένον significet, (non absimili modo in Platon. Phaed. c. I. legitur ἐπιχωριάζειν Ἀθήναζε pro eo

quod est ἐπιχωριάσοντα ἀφίχθαι, sive ἀφικόμενον ἐπιχωριάζειν), quid vetat quin in hanc formam locum nostrum reddamus: „frustatim te concisum in ferventem aquae aestum injectum esse, adeo ut passim (ἀμφι) in calido gurgite membra tua natarent“? (Conf. Horat. „rura circumequitare Saturejano caballo.“) Jam vero de voce inter ἀμφι et κρεῶν interposita, aut, recte explicanda, aut sagaciter emendanda tot in medium fere prodierunt interpretamenta et conjecturae, quot ingenia ad tractanda nostri carmina unquam incubuerunt. Omnia quidem, quae de illa voce undique proposita sunt, recensere non est animus, nec adinet quidquam. Eorum modo relegandum esse arbitror errorem, qui ἀμφι, quod sana constructione fieri non potest, ut a proxime praecedente τραπέζισσι divellatur, ad δεύτατα referendum esse opinantur, sive de articulorum extremitatibus, sive de ferculis mensae secundae locutum esse poetam conjiciunt, utrique superlativi istam formam pro substantivo aut adjectivo potius, quod substantivi vice fungatur, habentes. Utri enim interpretationi adstipuleris, perinde est; frustra sane opprobrium a te amolieris, contorti quid et sinistri ita Pindaricae orationi obtrudi. Cujus enim, obsecro, est stomachi: „ἀμφι δεύτατα“ secundae mensae instar oppositas? — At enim bellaria, crustula potius quam quae opsonia appellantur, in ejusmodi coenae appendiculis esse habita constat. („Δείπνον δὲ λίγοντος γλῆκδ τρογάλιον καίπερ πρὸ ἀφθονον βοράν“ ipse Pindarus alio quodam loco (fragmenta Scoliorum, VIII.); et ex ipsa igitur vocis Τρογάλιον origine, et ex subjunctis „καίπερ“ κ. τ. λ. planum fit, ejusmodi quid parco modo dente arrodi, non helluantibus faucibus devorari. Quae quum ita esse facile intelligeretur, nec melius quidquam succurreret, quod, si „δεύτατα“ suo loco relinqueretur, ex ista scriptura expediri posset, magnus Pindari sospitator, Böckhius, additis huic loco scholiastae cujusdam animadversionibus, quorum vestigia altius scrutando insisteret, atque adeo „Parisino primo, sex saeculorum libro, et Venetorum septimo“ fretus pro δεύτατα legendum esse „δεύματα“ multa asseveratione professus est. Ingenti, qua ille conspicuus est, eruditione, quae hujus vocis vis esset, edisseruit, idem esse statuens, quod καταχύσματα, ἀρτέματα, sive carnes jusculo, ἐμβάμματι, tinctas aut innatantes, nec Dissenius sibi temperandum esse judicavit, quin suis in contextis exarari curaret. Equidem vero scholiastae verbis ἢ τὰ ἔσχατα ἢ τὰ βεβρεγμένα τῷ ἁματι, si de tuenda nova illa scriptura agatur, non ita multum tribui posse dixerim. Ex sola enim voce βεβρεγμένα vereor ut tuto effici possit, non magis δεύτατα quam δέυματα vere poetae deberi, quum βρέχειν idem sit quod δέειν, illud igitur participium praeteriti merito pro interpretamento quodam parum tritae

vocis δέυματα habeatur. Fac tamen antiquitus in archetypo sive in iis quibus ille scholiastes usus est, exemplis fuisse δέυματα, qua, hercules, intemperie actus sciolus iste rem in medio relinquere potuit, utrum quis quamvis rarius, originis tamen indolem satis aperte prae se ferens vocabulum per adjectivum ἔσχατα an participium βεβρεγμένα interpretaretur? Longe facilius enim eo deferri potuisse librarium opinor, ut δέντατα, pro quo forsitan δέντὰ habuerit, ad verbum δένειν referret quam multo foedius se adstrinxisse adversus etymologiae praecepta flagitio, ut ex δέυματα, quod praepostera hariolatione ejusdem, cujus „δέντερος“ originis esse crederet, procuderet „ἔσχατα.“ Jam quod Böckhius iis, qui forsitan vocabuli ex interiore rei coquinariae scientia petiti usum Pindaro, quippe cujus os magna sonaturum voces de medio sumtas et humile quid afferentes aspernaretur, vindicandum crimini verterent, fidenter obloquitur, eorum quidem me suffragatorem esse nego, nec ob eam rem, teruem sane et futilem dubitationis quidquam de eo, quod sagacissime innovavit, utrum pro necessario aut omnibus numeris perfecto nec ne habendum sit, suboriri mihi profiteor. Ab iis tamen, quae ad firmandam recens propositam scripturam vir clarissimus promsit, argumentis assensionem me etiamnunc cohibere non dissimulo. Primum enim de accusativi, ad quem verba διεδάσαντο καὶ φάγον referendā sint, necessitate secus sentio; quamvis enim toto trucidati Pelopis corpore minutatim conciso aestuantique lebetis aquae injecto, fieri tamen potuit, ut non omnia coctae carnis frusta ex ahenò prompta circa mensas dividerentur, saltem, ut ex ipso vulgaris fabulae argumento colligitur, non comederentur. Quidni igitur, si usquam alias, huic loco accomodatissimum esse statuamus genitivum partitivum, ut „πρωῶν σέθεν“ ex ipsis verbis subsequenter potius quam ex praesigendo aliquo substantivo suspensa esse videantur? Deinde quo Böckhius potissimum, ut unice veram et sententiarum continuationi apprime idoneam esse novam scripturam evincat, tamquam principali utitur documento, id facere non possum quin abs re esse et labefactandae potius quam firmandae illi mutationi inservire, tanti ingenii venia dixerim, pronunciem. Eo enim consilio Böckhius vult Tantalum filii jugulati carnes frustatim dissectas juscule condimentisque involvisse, quo facilius foedas fraudes a Deorum animadversione occuleret iisque persuaderet, nihil nisi elixam ferinam, suillam, bubulam sive tale quid esse appositum. Jam vero missa illa, quae facile cuivis oborietur, quaestione, quomodo articulorum habitus atque species affuso qualicunque juscule penitus ut ne dignoscatur, celari possit, aut quo tandem pertinuerit vel alienum additis illis condimentis saporem carnibus humanis eloborare, Diique ab ejusmodi pastu quippe

toto coelo diversi quo tandem palati acumine sceleratas illas dapes a licitis et innoxiiis dignoscere potuissent, ex versu 52 „ἐμοὶ δ' ἄπορα γαστρίμαργον μακάρων τιν' ἐπεῖν“ liquido elucescit, Pindarum male excogitatum illum rumorem ipsis Diis probrosum existimasse, in quos tamen, si tam vafre omnia ad fallendum composita fuissent, nihil culpaē transferri potuisset. Quae enim est invidia, obsecro, concessa semel ex veterum infantia et ratiocinandi imbecillitate Coelicolis quoque inediae molestia, esurire esurientemque cibis hospitaliter appositis vesci? Illud igitur in antiqua illa fabula, cujus originem Pindarus vicinorum obtrectationi deberi arbitratur, in eorum potissimum reprehensionem, qui summum numen ab omni sceleris atrocitate munitum vellent, incidere potuisse statuendum est, quod Dii integra sibi veram carniū appositarum naturam e vestigio dignoscendi facultate, nihilo secius gulae intemperie ad devorandas miseri Pelopis reliquias proruperint. Quibus ita constitutis mihi, nisi omnia fallunt, nihil aliud quam a Thierschii viri summi partibus standum esse videtur, qui δέυτατα relinquendum et pro adverbio temporis, quod quin fiat, nihil sane prohibet, habendum esse censet. Sola igitur, si in hac scriptione acquieveris, devorandae carnis humanae causa Diis exstitisse videtur intemperantia, qua compluribus ante absumtis ferculis novissime avidas etiam ad foedissima esculenta porrexerint manus. Quodsi a principio coenae ejusmodi pastu sese ingurgitavissent, nihil tulissent vituperationis; at expleta jam largiter prima latrantis ventriculi rabie adeo effrenem quemquam in epularum lautitias ferri, ut penitus sana mens coecutiat et in iis, quae humanae, nedum Deorum sanctitas exhorrescat, dira esuries helluetur, id sane summae est turpitudinis nec in Deos sine foedissimo dedecoris opprobrio cadere potest. Unice verum igitur „δεύτατα“ parum concinne autem „δεύματα“ invectum esse statuerim.

Ceterum, quae huic loco in magna reliquarum silva subjecta est, adnotatio scholiastae, quamvis propter nimium acumen merito a recentioribus fastidiatur, digna tamen quae ad originem, unde profecta sit, indagandam accuratius perpendatur. Quo enim ille usus est, liber in unum conflata duo deincepo posita vocabula exhibuisse videtur; ἀμφιδέυτατα, non ἀμφὶ δέυτατα, diserte in illo scholio exaratum videmus. Illud autem scholiastes interpretatur esse „εἰς μικρότατα,“ quum praeter hunc locum, quod sciam, nullo alio ejusmodi quid reperitur, mere analogiam aliquam sectatus, cui tantum tribueret. Namque sic fere, ut in vocibus „ἀμφιγυήεις, ἀμφικύπελλον, aliis, in hoc quoque composito praepositionem ἀμφὶ rebatur fortasse rei significandae notionem intendere, est enim „ἀμφιγυήεις“ vehementer cruribus captus, „ἀμφικύπελλον, poculum capacissimum.“

De altiore sententia in verbis „νόρος δ' ἔλεν — ἀλλ' αἶται“ recondita non omnia, quae huc faciant, exposuisse videntur interpretes. Primo obtutu quidem haec ad vulgarem fabulae enarrationem accommodata transitum modo ad poenarum, quibus Tantalus apud inferos plectebatur, commemorationem parare videntur, sed saltem ita non intelligenda sunt, ut Pindarum ejusmodi opinionum commentis ex animo adsensisse credas; vulgaris enim mythologiae colores ad partes modo vocat, quibus philosophicae doctrinae, quam hoc loco proficitur, ampliorem magnificentiae speciem conciliet. Ut in superioribus, ita in his quoque id egit, ut iis, quae vulgares superstitiones suppeditarent, sapientiae quaedam placita eaque gravissima maximique momenti pro vero argumento consilioque subjiceret. Jam vero illud vulgi ore ferebatur, praeter alios cruciatus quibus Tantali anima in Orcum demissa mulctaretur, impendere capiti ejus rupem, ex monte, ad cujus radices collocatus erat, atrociter prosilientem, quae ne subito ruinam duceret seque vasta mole comminueret, semper esset in metu. Hoc vero mythologiae figmento nihil aliud significari vult poeta, quam ἀτὴν sive mutuam sceleris mentem depravantis noxaeque animo ultimam miseriam arcessentis necessitudinem, quid enim aliud esse, ultra quam humana affectare summoque numini jura sua eripere, quam abjecto recti honestique freno de officio religionis deflectere et in omne probrum flagitiumque praecipitem ferri? Vanum autem esse semper et irritum, leges divinitus constitutas migrando pro lubitu sibi arbitrioque beatitudinem parare velle, nec posse quemquam vastiore indies hiatu majora usque concupiscentis aviditatis graviter urentem molestiam abjicere aut sollicitudine levare, qua animus effleratis perturbationibus obnoxius perpetuo angatur, unde longa oriatur flagitiorum series vicissim sese excipientium novasque usque et tetriores poenas mulctasque gignentium, quae nunquam sisti neque intra ullum rerum et citra et ultra cineres gerendarum aut perpetiendarum terminum cohiberi possit.

Quae quum vera poetae de vi et consilio fabulae nostrae sententia esse videatur, facile intelligitur, in eo inciso, quod inde ab ἄν usque ad λίδον porrigitur, rem ipsam cum imagine qua adumbratur et effingitur, in unum confundi et conflari, adeo ut per appositionem quidem „καρτερὸν αὐτῷ λίδον“ pronomini ἄν subjungatur, verbum autem quo ἄν refertur, quod proprie ἐπήνεγκε, ἐμνησάνησατο sive ejusmodi quid esse debebat, in aliud quoddam convertatur, ad ἀτὴν aequae atque ad λίδον oppositum, „ἐπεκρέμασεν.“ De grammatica igitur accusativi ἄν ratione nihil est, quod arguteris, quum post ἐπεκρέμασεν potius inter legendum puncto temporis quiescere et quae deinde sequuntur pro mera superioris sententiae

amplificatione aut pro conatu allegorico vulgaris fabulae originem a philosophiae illo placito repetendi haberi oporteat. Jam vero quum primaria hujus commentationis poeticae vis in eo posita sit, ut illud potissimum et universe hominum animis et Hieroni praesertim, qui ad voluntatem fluente fortuna facile ad gloriae insolentiam perduci poterat, inculcetur: „κόρον sive ὄβριον arcessere ἀτὴν“, arrogantia eoecoque sui amore in eum locum hominem adduci, ut in transversum ultimamque perniciem rapiatur; in transcurso modo cladis Tantalo apud inferos adlatae mentionem injectam, vocem autem illam „μετὰ τριῶν τέταρτον πόνον“ minime ad certa quaedam poenae genera referendam esse credo, nec cum scholiastis recentioribusque interpretibus de siti, fame et perpetuo standi molestia, aut de ξίφει, ἀγχόνῃ, βαράδρῳ, tamquam diversis, quibus sua sponte Tantalus ultimum fatum sibi arcessere expertus fuerit, moriendi conatibus esse cogitandum. Indefessos modo conscientiae fraudem scelerisque noxam vel in mortuum dare impetus, nihil aliud, hisce significatur.

Omnia iam in tota poetae argumentatione plana et expedita forent, nisi illud „Τούνεα“ quod a principio v. 65. conspicitur, iis, quibus accuratius sententiarum nexum investigasse pretium sit, satis inique officeret. Postquam in superioribus, quidquid de Tantalo flagitiosae vesaniae poenas apud inferos luente dici poterat, absolutum est, quid est quod nova poena, quae nonnisi superis etiamtunc auris fruenti Tantalo fraudis aliquid, at, vereor, ne illud quidem patri puerum longa interjecta mora tandem aliquando revisenti afferre poterat, memoratur? Saltem si quid sanae mentis rective iudicii in his inesse dixeris, vocula καὶ addeuda erat, ut priora detrimenta nocenti Tantalo divinitus irrogata aliqua accessione cumularentur. Quum vero Τούνεα nihil aliud sit, quam „idcirco, propterea“, unde tandem huic loco, nisi iam vetustissima memoria librariorum oscitantium incuria mendum irrepsisse existimes, medela afferri poterit? hariolabar, τὰντα esse ponendum, ut in detexendo carmine post insertam poenae a Tantalo sumtae commemorationem ad Pelopis historiam revertatur poeta; at sic quoque lacuna quasi quaedam in carminis compositione et hiulci quid relinquitur, quod severiores elegantiae leges respuunt. Tum in id incidi, ut conjectarem, germanam fuisse scripturam: „Τὸν δὲ καὶ“ neque ita me suspicatum esse admodum poenitet. In vocibus, quibus noster sententiarum perpetuitatem conciliare et ex una ad alteram transiturus iter sibi munire solet, principalem locum obtinere illud „τὰ δὲ“, nemo est qui ignoret, additoque καὶ efficitur, ut similem rem simili jungi intelligatur. Ita, ut uno exemplo defungar, Pyth. VIII. 25—28, in hanc formam Aeginae insulae, et he-

roum et virorum fortissimorum almae genitricis laudes celebrantur: „πολλοῖσι μὲν γὰρ αἰδεῖται νικαφόροις ἐν ἀέθλοις θρέψαισα καὶ θοαῖς ὑπερτάτους ἥρωας ἐν μάχαις τὰ δὲ καὶ ἀνδράσιν ἐμπρέπει.“ Facile igitur Pindarum τὰ δὲ καὶ et hoc loco scribere volentem, quum semel instituta numerorum descriptio illud quidem non ferret, eo delatum esse arbitror, ut τὸν δὲ καὶ, articulo ad remotius paullo substantivum εἶδὼν relato, poneret. *) Jam si quaeris, quid hacce scriptionis mutatione lucri fecerimus, illud tenendum, ex veterum opinione, non solum gentiliū, qui vulgo appellantur, sed etiam Israelitarum, damni per peccandi protervitatē contracti contagionem per omnem ejus, qui primus rei probrosae molitor exstiterit, stirpem hereditatis jure manare. Quamvis igitur ipsi Tantalο nihil calamitatis Pelοpis in terram reditu evenisse putandum est, ita tamen aeternus rerum ordo semel constitutus erat, ut aliter accidere non posset, quin Pelops fati in Tantalum, filius insons in patrem reum devoluti particeps fieret. Ceterum id ipsum, quo tamquam gloriosissimo ἐρμάλῳ una et Tantalus, et Pelops in coelitum sedes remotus, superbiebant, vitae in aeternum prorogandae perennitas, et patri et filio adimenda erat, et moriendi necessitas utrique irroganda. Et sane supremum obitum gentiles quoque existimasse ex hominum, divina jura sibi vindicantium altioresque sibi quam pro rerum terrestrium conditione spiritus sumentium praepostera arrogantia esse consecutum, an aliunde colligi possit, prae manu quidem non est, sed aperta satis hujus veterum commentī vestigia in vetustissimo quodam anaglypho sepulchrali conspiciuntur, cujus effigiem aeri incisam Montefalconii antiquitates exhibent. **) In cippo enim illo, quem sepulchralem esse lugen-

*) Si quis hisce, ut quae parum recto tato stent, album calcutum adjicere gravetur, quidni legat: „ἀλλὰ καὶ!“

**) Antiquit. explicat. L. I. p. 214. ad Tab. CXXXI. ita commentatur auctor:

„Cette fable est admirablement bien représentée dans un beau bas-relief, à l'extrémité duquel on voit d'un côté un vieillard entre des branches d'arbre, qui est le mont Atlas, dit le Bellori; peut-être diroit-on mieux le mont Caucase, où se passa l'action. Hercule qui tient son arc bandé prêt à tirer contre l'aigle, a mis derrière lui la massue et la dépouille du lion. Prométhée attaché à un rocher a sur son genou l'aigle qui lui déchire les entrailles.

Mercure est de l'autre côté pour aider à la délivrance, de Prométhée. L'autre partie du marbre représente un homme qui vient de rendre l'ame, sa femme et ses enfans pleurent. L'ame, sous la forme d'un papillon, s'envole. La lune se retire sur son char à deux chevaux. On croit qu'on a allié la fable de Prométhée avec les funérailles, parceque c'est lui, qui a fait l'homme sujet à tant de maux et à la mort.“

tium figurae in eo insculptae praeter genii facem inversam volitantemque papilionem, animulae vagulae blandulae in aliena loca abeuntis simulacrum, luculenter testantur, vinctus etiam Prometheus funestae rupi adligatus et jecur advolanti vulturi sive aquilae pascendum praebens conspicitur. Illi autem totique Japeti generi, omnia perpeti audaci, ecquid negotii est cum mortuorum bustis monumentisque sepulcrorum, nisi haec omnia ad leti ultimam originem spectare eamque ob causam significandae ultimae rerum lineae inservire statuas? Igitur vv. 65. 66. „τὸν δὲ καὶ (pro τούνεκα) προῆκαν εἶδν ἄδανάτοι οἱ πάλιν μετὰ τὸ ταχέποτμον αἴτις ἀνέρων ἔδνος“ ita verterim: Simili modo etiam filium ejus immortales remiserunt in medios hominum discursus, qui *praemature, quotquot sunt, fato funguntur*. Ita omnes scrupulos abeunti ab hisce versibus lectori exemptos esse dixerim, modo contra quam summi Pindari interpretum antesignani existimant, οἷ cum εἶδν jungas et genitivi vices sustinere largiaris; nec ego moror illud ἐπέρβατον, quo regens a recto una modo voce interjecta dirimitur, nisi forte etiam in versu 112. „Μοῦσα καρτερώτατον βέλος ἄλλῃ τρέφει“ junctura inter καρτερώτατον et ἄλλῃ concilianda reprehensioni obnoxia est, quam elegantissimam esse Dissenius recte vidit et sagaciter comprobavit.

In novissimis denique precibus, quibus hymno nostro coronis additur, inest quiddam, de quo, quum variis interpretationibus materiem patefaciat, non satis constitisse videtur interpretibus. Illud quidem praestantissimis eorum etiam de hoc loco optime meritis haud invitus concedo, Τοῦτον τὸν χρόνον esse „quicquid superest Lachesi, quod torqueat“ totamque significare vitae Hieroni divinitus indulgendae perpetuitatem, sed τοσσάδ, quod recte interpretantur esse „aeque diu,“ quamvis illi ad spatium ipsi poetae inde a praesenti tempore deambulandum trahunt, equidem arctiore cognatione ad νικαφόροις pertinere crediderim, quod quamvis in plurium numero positum, nihilo secius singularem significare persuasum habeo. Multis enim, tragicorum praesertim locis, extra dubium positum est, ejusmodi plurales, quibus non simpliciter persona, sed personae indoles, natura, dignitas, bonae malaeve artes denotentur, praecedente aliquo nomine, quo referri possint, pro singularibus usurpari. (Sophocl. Antigone. 722, „οἱ τηλικοῖδε καὶ διδαζόμεσθα δὴ φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς τηλικοῦδε τὴν φύσιν“ ubi Creon de se solo loquitur; aut Sophocl. Antig. 59, „ὅσῳ κάκιστ' ὀλοούμεθ', εἰ νόμον βία ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν“ ubi de unius Creontis voluntate despicienda sermo est.) Jam vero ut sibi ipsi longum precaretur aevum, quo pluribus victoribus celebrandis operam daret, illud profecto a Pindari charta atque animo prius

longissime abfuisse opinor. Ejusmodi preces Diis adhibere, pusilli est animi et Maecenatis atras vices anxie formidantis tremulam imbecillitatem, non eum decet, qui generosa omnium rerum despicientia, utrum longius excurrat vita an brevi intercipiatur, in nullo fere discrimine ponens et ut conviva satur e vestigio soleas poscere paratus veri philosophi instar semper *ῥαυατᾶ*. Illud potius, nisi egregie coecutio, magnanimo pectore fundit noster: „Utinam, quod vitae tuae reliquum est, in summo rerum certaminumque inprimis popularium fastigio collocatus transigas (*ἐν τοῦ πατεῖν*) et quoties in arenam descenderis victoria reportata (*νικαφόροις*) a me celebres, i. e. utinam ne unquam magnis ausis excidas omnibusque aemulis praeripias palmam.

